

Aanbesteden: moet dat nou echt?

Jan Telgen

Hoogleraar Inkoopmanagement
voor de Publieke Sector aan
de Universiteit Twente

Er zijn weinig bedrijfskundige begrippen die de laatste jaren zoveel aandacht hebben gekregen als ‘aanbesteden’. En veel van die aandacht had te maken met sensatiezucht en onze ingeboren drang tot klagen. Als er niet aanbesteed was (ministers Rouvoet en Koenders herinneren het zich nog wel) werd er geklaagd over het niet naleven, en als er wel aanbesteed was, werd er geklaagd over de enorme hoeveelheid werk die dat met zich meebracht. Voorwaar een dankbaar onderwerp voor een vaste rubriek in dit vakblad.

Waar hebben we het eigenlijk over? ‘Aanbesteden’ als term (zonder de toevoeging Europees) is niets anders dan een aanduiding van een niet zo goed omschreven manier van inkopen. Aanbesteden komt in het gewone handelsverkeer in een aantal varianten voor:

- enkelvoudig onderhands: één leverancier om een offerte vragen;
- meervoudig onderhands: de inkopende partij vraagt een beperkt aantal - meestal 3 of 5 - leveranciers om een offerte;
- openbaar: de inkopende partij nodigt alle geïnteresseerde partijen uit om een offerte in te dienen, meestal via een advertentie in een vakblad.

deze keuze worden meestal financiële grenzen gebruikt: bijvoorbeeld onder de € 10.000 enkelvoudig onderhands, tot € 100.000 meervoudig onderhands en daarboven openbaar. Maar ook deze bedragen zijn arbitrair te kiezen: de meeste organisaties leggen ze daarom vast in een intern aanbestedingsbeleid.

Anders wordt het als de inkopende organisaties in het publieke domein actief zijn, wat bij het ‘inkopen van zorg’ vaak het geval is. Organisaties in het publieke domein moeten zich houden aan de Europese aanbestedingsregels. Nederland is als lid van de EU verplicht om een aantal basisspelregels ook in de

Organisaties in het publieke domein moeten zich houden aan de Europese aanbestedingsregels. Nederland is als lid van de EU verplicht om een aantal basisspelregels ook in de Nederlandse wetgeving op te nemen.

Hoe de procedure precies loopt bij ieder van deze varianten is nergens voorgeschreven: dat mag de inkopende organisatie per keer bepalen. Ook de keuze welke van de drie varianten te hanteren is helemaal aan de inkopende organisatie. Voor

Nederlandse wetgeving op te nemen. Een van deze spelregels is de Europese Aanbestedingsrichtlijn. Het woord richtlijn lijkt te duiden op iets vrijblijvends, maar dat is beslist niet zo: Europees aanbesteden is een wettelijke plicht in Nederland.

In de richtlijn is bepaald dat organisaties Europees moeten aanbesteden als (1) de organisatie een aanbestedende dienst is en (2) de opdracht boven een bepaalde drempelwaarde uitkomt.

Wat zijn nou die ‘aanbestedende diensten’? Daartoe behoren in ieder geval alle overheden: het rijk zelf en alle uitvoeringsorganisaties als Belastingdienst, UWV, IBG, maar ook lagere overheden als gemeentes, provincies, waterschappen, etc. Verder behoren daartoe allerlei publiekrechtelijke organisaties zoals gedefinieerd in de richtlijn. Om een publiekrechtelijke organisatie te zijn moet men aan drie voorwaarden voldoen:

- 1 rechtspersoonlijkheid bezitten;
- 2 gericht zijn op het algemeen belang;
- 3 tenminste één van de drie volgende:
 - voor meer dan 50% gefinancierd uit algemene middelen;
 - overheid benoemt meer dan 50% van het bestuur;
 - overheid houdt toezicht op de organisatie.

Merk op dat er in het geheel geen voorwaarden gesteld worden aan de rechtsvorm van de aanbestedende dienst. Overheidsorganisaties, maar ook Stichtingen, BV's en zelfs beursgenoteerde NV's kunnen hieronder vallen.

Veel organisaties, die actief zijn in het inkopen van zorg, zijn aan te merken als aanbestedende diensten in de zin van de richtlijn. De tabel geeft een overzicht:

Inkoperende Organisatie	Voorbeeld van zorginkoop	Aanbestedingsplichtig	
		ja	nee
gemeente	Wmo - hulp bij huishouden	X	
zorgkantoren	thuiszorg	X	
ministerie	forensische zorg	X	
zorgverzekeraars	zorg		X
patiëntenorganisaties	onderzoek	X	X
werkgevers	ziekttekostenverzekering	X	X

Veel ‘zorginkopers’ zullen dus terdege rekening moeten houden met de EU aanbestedingsregels, als de opdracht tenminste boven de drempelwaarde (voor zorg meestal € 206.000) uitkomt. En bij het inkopen van zorg is dat al snel het geval.

Essentieel is dat het niet het karakter van de in te kopen dienst is, die bepaalt of iets aanbesteed moet worden of niet. Het is de achtergrond van de inkoperende organisatie die bepaalt of er wel of niet aan besteed moet worden. Men kan het wel of niet eens zijn met de stelling ‘zorg leent zich niet voor aanbesteden’, maar daarmee wordt niet bepaald of wel of niet (Europees) aanbesteed moet worden.

In de volgende editie zal ik nader ingaan op verschillende inkoopmodellen en hun voor- en nadelen. ●

Agenda

Zicht op ziekenhuizen

2-daagse cursus

Data: 12 en 19 maart

Locatie: Meeting Plaza, Utrecht

www.sbo.nl

Marktwerking in de zorg

Start: 20 maart 2009

Schriftelijke cursus

www.sbo.nl

Indicatiestelling, AWBZ en WMO

- Nationale en internationale ontwikkelingen

- Recente en lange termijn ontwikkelingen

Datum: 27 maart 2009

Locatie: Domus Medica, Utrecht

www.integratedcare.nl

Nationaal Farma Congres

Datum: 3 juni 2009

Locatie: 't Spant, Bussum

www.sbo.nl

PianOo Congres

Datum: 4 juni 2009

Locatie: Beatrix Theater, Utrecht

www.pianoo.nl

NEVI Inkoopdag 2009

Datum: 23 juni 2009

Locatie: Hart van Holland, Nijkerk

www.nevi.nl

Duurzaam Europees aanbesteden als overheid

Dit seminar wordt op meerdere data en in verschillende plaatsen georganiseerd.

www.ebpnl.com